

БЮДЖЕТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ВАЖИЛЬ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Анотація. Розглянуто необхідність бюджетного менеджменту в контексті оптимізації функціонування регіональних економічних систем в Україні.

Аннотация. Рассмотрена необходимость бюджетного менеджмента в контексте оптимизации функционирования региональных экономических систем в Украине.

Annotation. The necessity of budget management in the context of optimizing the functioning of the regional economic systems in Ukraine has been examined.

Ключові слова: регіональна економічна система, бюджетний менеджмент, місцеві фінанси, стратегічне планування.

Забезпечення сталості регіональної економічної системи є актуальною проблемою соціально-економічного розвитку будь-якої країни. У сучасній фінансовій політиці України ця проблема загострюється невиконанням місцевими органами влади планів відрахувань до державного бюджету, нестабільністю дохідної бази місцевих бюджетів, відсутністю ефективного механізму міжрегіонального перерозподілу державних доходів, значними відмінностями в рівні економічного розвитку регіонів і умовах життя в них, що потенційно веде до соціальних конфліктів і політичної нестабільності.

Регіональна економіка є складною багаторівневою системою, яка безперервно розвивається. Складність регіональної економічної системи, що відрізняється різноманіттям внутрішніх і зовнішніх зв'язків, вимагає підвищеної уваги до управління ними.

За своєю суттю термін "управління" певною мірою можна вважати синонімом терміна "менеджмент", але вжитому у вузькому сенсі. Сучасні дослідники визначають менеджмент як систему управління виробництвом із застосуванням науково обґрунтованих нормативів (принципів, правил, методик, стандартів тощо) [1]. Однією зі складових частин менеджменту є бюджетний менеджмент, який, у свою чергу, є системою розробки та реалізації управлінських рішень у процесі формування й використання централізованих грошових ресурсів (коштів) держави та її територіально-адміністративних одиниць [2].

Сталість регіональної економічної системи визначається її здатністю функціонувати в рамках заданих ресурсних обмежень регіону, а ефективність регіонального управління може стати реальністю тільки за умови постійного і стабільного фінансування. Таким чином, місцеві бюджети постають найвагомішим важелем у досягненні сталого економічного розвитку регіону.

Бюджетним кодексом України визначено, що бюджет – це план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду [3]. Таким чином, бюджет як один з найважливіших фінансових документів є важелем впливу держави на різні сторони економічного життя суспільства, а також виступає засобом економічного регулювання як країни в цілому, так і кожного регіону окремо. Управління бюджетом включає бюджетне прогнозування, планування, обґрунтування проєктів бюджетних рішень різних рівнів, виконання бюджетів, а також моніторинг, аналіз, звітування. Головними інструментами такого управління є податки, збори, фінансування видатків, бюджетний дефіцит, бюджетний борг тощо, а формування бюджетних доходів і видатків нерозривно пов'язане з основними результатами економічного розвитку держави або регіону.

Місцеві бюджети – це важлива фінансова категорія, основу якої становить система фінансових відносин, що складається між місцевими та державним бюджетом, а також усередині сукупності місцевих бюджетів. Саме через них суспільні фонди споживання розподіляються в територіальному розрізі, тобто між окремими адміністративно-територіальними одиницями і соціальними групами населення. Крім того, саме з місцевих бюджетів фінансується розвиток галузей виробничої сфери, в першу чергу місцевої промисловості і комунального господарства.

У практиці реалізації бюджетного менеджменту найголовнішою функцією є планування, а саме стратегічне планування (довгострокове планування на основі проміжних цілей). На жаль, в Україні ця функція лише частково виконується у бюджетному процесі через направлення в органи виконавчої влади бюджетної резолюції на наступний рік, а середньострокове та довгострокове стратегічне планування розвитку бюджету держава не має. Результатом є вилучені у підприємств у порядку платежів до бюджету кошти не повертаються їм вартісним еквівалентом.

Таким чином, політика розвитку бюджетної системи повинна бути направлена на створення умов, механізмів та інструментів для забезпечення переходу бюджетної системи до нового якісного стану, який забезпечить фінансову стабільність регіонів. У першу чергу потребують вирішення такі питання: удосконалення нормативної бази щодо економічного обґрунтування та визначення розмірів дохідних джерел місцевих бюджетів (розробка нормативів питомої ваги податкових надходжень); розширення економічної самостійності регіонів (деякі регіони, за своєю особливістю, потребують збільшення частки місцевих бюджетів у зведеному бюджеті регіону); розширення пільг з податку на прибуток підприємствам, що утримують об'єкти охорони здоров'я, культури і спорту, дитячі дошкільні заклади та ін. (скорочення видатків місцевих бюджетів).

Наук. керівн. Шумська Г. М.

Література: 1. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. – К. : Знання, 2007. – 1072 с.
2. Михайленко С. В. Методологія оцінки достовірності бюджетного планування / С. В. Михайленко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 5. – С. 197–205. 3. Бюджетний кодекс України № 5063-VI (5063-17) від 05.07.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>. 4. Штефан С. І. Роль місцевого бюджету в структурному реформуванні економіки України / С. І. Штефан, А. В. Золочевська // Комунальне господарство міст. – 2012. – Вип. 104. – Серія : Економічні науки. – С. 220–225.